

בדין ערל לא יאכל בו

שמות פרשת בא פרק יב

(מג) וַיֹּאמֶר יְקִיָּק אֶל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח כָּל בֶּן נָכַר לֹא יֵאכַל בוֹ: (מח) וְכִי יִגֹּר אֶתְךָ גֵר וְעָשָׂה פֶסַח לִיקְיָק הַמּוֹל לוֹ כָּל זָכָר וְאִז יִקְרַב לַעֲשׂוֹתוֹ וְהָיָה כְּאֶזְרַח הָאָרֶץ וְכָל עֶרְל לֹא יֵאכַל בוֹ:

רמב"ם ספר המצוות מצוות לא תעשה קכ"ח

שהזהירונו מאכול הפסח ישראל שהמיר, והוא אמרו יתעלה "כל בן נכר לא יאכל בו" (שמות י"ב:מ"ג), אמר המתרגם כל בר ישראל דישתמד. ולשון מכילתא "כל בן נכר" (שמות י"ב:מ"ג) זה ישראל מומר לע"ז. (בא אל פרעה, רמב"ם הלכות קרבן פסח פ"ט):

רמב"ם ספר המצוות מצוות לא תעשה קכ"ז

שהזהירונו מהאכיל פסח לערל, והוא אמרו יתעלה "וכל ערל לא יאכל בו" (שמות י"ב:מ"ח). והערל שאכל לוקה. (בא אל פרעה, רמב"ם הלכות קרבן פסח פ"ט):

ספר החינוך פרשת בא מצוה יג

(א) שלא נאכיל מן הפסח לישראל משומד

שלא נאכיל מן הפסח לישראל משומד, שנאמר [שמות י"ב, מ"ג] כל בן נכר לא יאכל בו, ובא הפירוש עליו בן ישראל שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, וכן תרגם אונקלוס. משרשי מצוה זו, מה שכתוב בשחיטתו, לזכר ניסי מצרים, ועל כן ראוי שלא יאכל בו משומד, אחר שאנו עושין אותו ולזכרון שבאנו באותו הזמן לחסות תחת כנפי השכינה ונכנסנו בברית התורה והאמונה, אין ראוי שנאכיל ממנו למי שהוא הפך מזה שיצא מן הכלל וכפר באמונה. ועל כיוצא בזה נאמר בתלמוד לפעמים סברא הוא, כלומר ואין צריך ראייה אחרת. ונוהגת בזכרים ונקבות, בזמן הבית שיש שם פסח.

ספר החינוך פרשת בא מצוה יד

שלא נאכיל מן הפסח לגר ותושב....

משרשי מצוה זו, מה שכתבנו באחרות לזכור יציאת מצרים. ובעבור שקרבן זה לזכר חירותנו ובואנו בברית נאמנה עם השם יתברך, ראוי שלא יהנו בו רק אותם שהשלימו באמונה, והם ישראלים גמורים, ולא אלו שעדיין לא באו בברית שלם עמנו. וענין הרחקת הערל מאכילתו, גם כן מזה השורש.

רש"י שמות פרשת בא פרק יב

וכל ערל לא יאכל בו - להביא את שמתו אחיו מחמת מילה שאינו משומד לערלות ואינו נלמד מבן נכר לא יאכל בו (פסוק מג):

מסכת פסחים דף צו.

ואיצטריך למיכתב ערל, ואיצטריך למכתב בן נכר. דאי כתב רחמנא ערל - משום דמאיס, אבל בן נכר לא מאיס - אימא לא, צריכא. ואי אשמעינן בן נכר - משום דאין לבו לשמים, אבל ערל דלבו לשמים - אימא לא, צריכא

רש"י מסכת פסחים שם

ערל - שמתו אחיו מחמת מילה.

תוספות מסכת זבחים דף כב:

ערל - מפרש רבינו שלמה בכל מקום שמתו אחיו מחמת מילה. ור"ת מפרש דמומר לערלות וקרי ליה לבו לשמים לפי שאינו עושה אלא מדאגת צער המילה וברישי הערל (יבמות דף ע.) פירשתי.

שולחן ערוך יורה דעה רס"ג

(ד) נוֹלַד כְּשֶׁהוּא מֵהוּל, צְרִיךְ לְהִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית. וּמִיָּהוּ בְּנִחַת

שולחן ערוך יורה דעה רס"ח

(א) גַּר שֶׁנִּכְנַס לְקֵהֶל יִשְׂרָאֵל, חָיֵב מִילָה תְּחִלָּה. וְאִם מִלְּכֶה עוֹבֵד כּוֹכָבִים {אוֹ שְׂנוּלַד מֵהוּל (טוֹר בְּשֵׁם הַרְא"ש)}. צְרִיךְ לְהִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית וְאִין מְבַרְכִין עָלָיו.

הררי קדם חלק ב סימן סג

ואמר בזה הגר"מ זצ"ל, דנראה לומר דבחובת מילה תרי דיני איכא, חדא, עיקר מילה שנלמדת מקרא דהמול ימול, וזהו עיקר המ"ע של מילה בקום ועשה, ועוד איכא במצות מילה איסור עשה הנלמד מקרא דואת בריתי הפר, דהמפר ברית עובר באיסור עשה של מיפר בריתו של אברהם אבינו

פרקי דרבי אליעזר פרק כט

מכאן אתה למד שבני יעקב היו נמולין, ומלו לבניהם והנחילוהו לחק עולם, עד שעמד פרעה וגזר עליהם גזרות קשות ומנע מהם ברית מילה. וביום שיצאו ישראל ממצרים נמולו כלם מגדול ועד קטן, שנאמר [יהושע ה, ה] כי מלים היו כל העם היצאים וגו'. והיו לוקחים דם מילה ודם פסח, והיו נותנין על משקוף בתיהן, וכשעבר הקדוש ברוך הוא לנגף את מצרים וראה את דם הברית ודם הפסח, נתמלא רחמים על ישראל, שנאמר [יחזקאל טז, ו] ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי ואמר לך בדמיך חיי. אמר רבי אליעזר וכי מה ראה הכתוב לומר שתי פעמים בדמיך חיי. אלא אמר הקדוש ברוך הוא בזכות דם ברית מילה ודם פסח גאלתי אתכם ממצרים, ובזכותם אתם עתידין לגאל בסוף מלכות רביעית, לכך נאמר שתי פעמים בדמיך חיי.

מדרש תהלים (שוחר טוב: בובר) מזמור קיד

דבר אחר ראה ארונו של יוסף יורד לים, אמר הקב"ה ינוס הים מפני הנס מן העבירה, שנאמר "וינס החוצה (בראשית לט יג)", אף הים נס מפניו, שנאמר הים ראה וינוס.